

fundit, nisi illi designantur, qui Spiritus sancti pinguedine delibui evangelizando pacem, reconciliant homines Creatori? « Quam, inquit, speciosi et felices evangelizantium pacem (*Rom. x*)! » Ficus autem sacræ legis imaginem tenet, unde et in Evangelio dicitur: Quia « quidam paterfamilias plantavit vineam, in qua scilicet plantavit et ficum. Vinea » quippe **471** « Domini Sabaoth domus est Israel (*Matth. xxi*; *Isa. v*). » In qua nimirum plantavit divina manus Decalogum legis. Sed hæc ficus priorem populam quasi grossos suos, aridos scilicet et inutiles protulit, et abiecit; novum vero Christianæ fidei germen ad maturitatem internæ pinguedinis, suavitatemque perduxit. De quibus Jeremias ait: « Video ficus, ficus bonas, bonas valde et malas, malas valde, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ (*Jer. xxiv*). »

Per ficus ergo illi possunt non inconvenienter intelligi, qui sacræ legis eruditione sunt sufficienter instructi. Vitis etiam idipsum pene videtur significare quod ficus. Dicit enim Dominus: « Ego sum vitis vera, et vos palmites (*Joan. xv*). » Et quia de palmitibus sunt vites, qui mirum si et sancti doctores asserantur vites; ut quod Salvator mundi per naturam, hoc illi gloriantur habere per gratiam? Qui nimirum dum triumphum Dominicæ passionis prædicare non cessant, quasi per doctrinæ suæ botros arenaria corda nostra vino bestiternoris inebriant. De hoc vino per Jacob super Salvatore nostro allegorice dicitur: « Lavabit in vino stolam suam, et in sanguine pallium suum (*Gen. xlix*). » Stola Christi fuit in apostolis, et cæteris credentibus Synagoga; cujus etiam pallium gentilis est populus. De quibus sibi per prophetam dicitur: « Vivo ego, dicit Dominus, quia his omnibus velut ornamento vestieris (*Isa. xlix*). » Hos itaque Christus in sanguine uvæ lavit, quem de semetipso contritus in prælio [*f. prælo*] crucis expressit. Unde et Joannes ait: « Qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo (*Apoc. i*). » Cum igitur oliva, ficus, ac vitis, hoc

(19) Epistola 1 libri II.

A est, spirituales viri lignis præesse stivestribus, id est, terrenis hominibus, atque carnalibus nullatenus acquiescant; offert se rhamnus, et ab eis consumendus: et eadem vel pravæ conversationis exemplo, **472** vel erronei dogmatis incendio consumpturus. Rhamnus enim spinis crebrescentibus horret, per quem scilicet quilibet perversus invenitur, qui sic peccatorum tanquam veprium asperitate densatur. Unde et primo homini dictum est: « Terra tua spinas et tribulos germinabit tibi (*Gen. iii*); » id est, corpus tuum aculeatis vitiorum punctationibus subjacebit. Et per prophetam Dominus: « Spinis, inquit, peccatorum suorum circumdederunt me (*Thren. iii*). » Lignis itaque petentibus regem, id est, pravis quibusque carnaliter eligentibus præsumem; rhamnus accedit in medium, quilibet videlicet reprobis, qui et ignem damnationis in se ex eorum pravitatibus augeat, et eos perverse vivendi, vel docendi reciproca combustionione consumat. Unde et illic dicitur: « Egredietur ignis ex eo, ut consumat habitatores Sichem, et oppidum Mello, egredieturque ignis de viris Sichem, et de oppido Mello, et devoret Abimelech (*Judic. ix*). » Hæc autem Joannes constitutus in vertice montis eloquitur; qui per sanctos in Ecclesia prædicatores addiscimus, quomodo quibusque perversis ac reprobis vana petentibus resistamus.

Ecce, venerabilis frater, unam duntaxat Epistolam petisti, sed insuper et alteram recepisti. Ipse quoque versa vice deposco; ut dum integra nostræ dilectionis una dirigitur, ad nos etiam juxta vetustæ disputationis ethicos gemina revertatur. Quod si te de curialibus episcopis adhuc latius audire delectat, ejusdem thematis epistolam (19), quam concardinalibus tuis olim misi, te videre non pigeat. Illud etiam in epistolæ calce subnecto, ut amodo, et deinceps, sicut ii, qui Ecclesiæ militando promoti sunt, vocantur ex more pontifices; ita qui famulando principibus fiunt, dicantur a curia curiales.

Sit nomen Domini benedictum.

473-474 OPUSCULUM VICESIMUM TERTIUM.

DE BREVITATE VITÆ PONTIFICUM ROMANORUM, ET DIVINA PROVIDENTIA.

ARGUMENTUM. — Alexandro summo pontif. ex Mantuano patrum conventu redeunti has litteras obviam mittit, in quibus eidem sciscitanti rationem reddit, cur pontificum Romanorum vita brevis plerumque et angusta sit. Deinde in admirationem divinæ providentiæ et bonitatis effunditur, a qua tot tantaque beneficia in humanum genus profecta sint, et quotidie proficiscantur, quæque omnia hominis gratia creaverit, hominisque imperio subjecerit. Hortatur ergo mortales, ut cum tot res propter se conditas contemplantur, Deo Opt. Max. inexhausto beneficentiæ fonti immortales gratias agant; et terrenis his voluptatibus contemptis, ad vera gaudia quæ in cælo pie sancteque viventibus parata sunt, omni animi contentione ferantur.

Domno ALEXANDRO summæ sedis antistiti, PETERUS peccator monachus servitatem.

Quia redeuntem te, venerabilis pater, a Mantuano concilio, finitimis jam audio partibus propin-

quare congruum judicavi exenio litterarum tibi, quo videlicet dono potissimum delectaris, occurrere. Sed et mox, ut ad vos impiger iter arriperem, dulcis fama percivit. Jacob siquidem, de quo Scriptura dicit, quia « simplex habitabat in tabernaculis (Gen. xxv), » idcirco terrenis placandum esse fratrem muneribus duxit, quia sola duntaxat eum diligere terrena cognovit. Ego quoque, qui cum Jacob domi simpliciter habitavi, quia tibi plus spiritualia, quam carnalia quæque placere non ambigo, spirituali faciem tuam munere placare contendo. Quanquam cum David fugeret a facie Absalon, magis sibi profuerit Chusai Arachites qui in Jerusalem rediit, quam Ethai, qui videlicet a fugiente David individuus assecla non recessit (II Reg. xv): Item quoque David legem constituit in Israel, utæqua sit pars descendentis ad prælium, et remanentis ad sarcinas (I Reg. xxx): et potentius iuvit Israeliticum populum Moyses in Rhabidim, dum velut otiosus oraret, quam Josue, licet irruentibus Amalecitis, terribiliter armatus occurreret. Quod perspicue perhibet Scriptura, cum dicit: « Quia cum levaret manus Moyses, vincebat Israel; sin autem paululum remisisset, superabat Amalech. » Sed nullum munus cuiquam congruentius datur, quam id, quod ab eo ipso, cui datur, exigitur.

CAPUT PRIMUM.

Cur Romanorum pontificum vita brevis sit.

Aliquando certe, si rite teneo, a me sollicite requisistis, quæ mihi causa videretur, cur apostolicæ sedis antistes, nunquam diutius vivat, sed intra breve temporis spatium diem claudat extremum, adeo ut post B. Petrum apostolum, qui per quinque circiter annorum lustra præsedit, nemo postmodum Romanorum pontificum hoc spatium præsulatus æquaverit; modernis imo temporibus vix quispiam in prædictæ sedis culmen evahitur qui metam quatuor, vel ut multum, quinque transcendat annorum. Quod considerantibus prodigialis, ut ita loquar, stupor oboritur, quoniam hæc breviter vivendi necessitas, quantum ad nostram notitiam, in nulla alia totius orbis Ecclesia reperitur. Sed in quantum mortalibus divinæ dispensationis revelatur arcanum, videtur nobis, quia idcirco hoc iudicii cælestis ordo disponit, ut humano generi metum mortis incutiat; et quam despicienda sit temporalis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu evidenter ostendat, quatenus dum præcipuus hominum tam angusti temporis compendio moritur, tremefactus quisque ad præstolandi sui obitus custodiam provocetur, et arbor humani generis, dum cacumen ac verticem suum tam facile corruisse considerat, statu concussa formidinis, in suis undique ramusculis contremiscat.

475 Sed quispiam fortassis objiciat, cur et regibus hæc eadem vivendi brevitatis non occurrat? Nam et Octavianus Augustus, quo imperante, Salvator mundi de Virgine nasci, et David rex de eu-

A jus stirpe dignatus est propagari; alter quinquaginta sex, alter quadraginta annorum curricula in regali fastigio floruerunt: post quos, et alii videlicet utriusque regni principes, etsi minuscule, non tamen ad instar Romanorum pontificum, brevissima regnaverunt temporum quantitate. Ad quod facile respondetur; quia cum unus omni mundo papa præsideat, reges autem plurimos in orbe terrarum sua cujusque regni meta concludat, quia quilibet imperator ad papæ vestigia corruiat, tanquam rex regum, et princeps imperatorum, cunctos in carne viventes honore, ac dignitate præcellit. Unde quolibet rege defuncto, administratione ejus regnum tantummodo, cui præerat, destituitur; cum vero sedis apostolicæ pontifex moritur, universus, tanquam communi patre mundus orbatur. Quid enim Africa de regibus Asiæ, aut quid Æthiopia de principibus sentit Hesperiae? Nam, sive moriantur, sive vivant, quia procul a se remoti sunt, utrumque indifferenter ignorant.

Est et aliud, cum mors cujuslibet regis non magnopere sit terrori; quoniam sæculares principes, qui turbis popularibus præsumunt, sæpe gladiis perimuntur. Nam, ut de multis paucos adhibeam, Caius Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, omnes isti imperatores per continuam sunt seriem unus post alterum principati, et excepto Claudio, cuncti sunt, vel suis, vel hostilibus gladiis interempti. Postmodum quoque, sicut Romana tradit historia, Macrinus, Antoninus, Alexander, Maximus, Gordianus, Decius, Gallus, Volusianus omnes hi seriatim sibi met per continuum ordinem succedentes, gladio trucidante, prostrati sunt. Sæculares ergo principes, quia diversæ mortis casibus exponuntur, cor audientium exitu non atteritur; papæ vero vita, quia sola naturalis obitus lege concluditur, ejus ex hac vita transitus sine gravi formidine non auditur. Potro, quia terreni principes regni sui quisque, ut dictum est, limitibus includuntur, causa non est cur per alienas mundi provincias eorum obitus diffundatur; papa vero, quia solus est omnium Ecclesiarum universalis episcopus, cum luce privatur, mors ejus per ampla terrarum regna diffunditur. Et sicut sol, quia solus lucet, si eclipsim forte sustineat, præsto, necesse est ut tenebras totus ubique mundus incurrat; sic papa cum ex hac vita recedit, illico, quia unus in mundo est, longinqua regnorum spatia mortis ejus fama percurrit; et consequens est, ut quos tam sublimis, singularisque personæ casus obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expavescant. Ubi notandum, quam velit omnipotens Deus Romani pontificis vitam hominibus in ædificatione prodesse, ejus etiam mortem decrevit saluti gentium ministrare. Quanto studio debet lucris animarum, dum advit, insistere, cujus etiam mors providetur ad Creatorem suum animas hominum revocare, ut dum se patrem orbis esse 476 considerat, ab inculcanda tot filii hereditate desidia non torpescat.

CAPUT II.

Prædicantur divinæ bonitatis et beneficentiæ munera.

Hic libet aciem mentis paulisper attollere, et quanta divinitus homini gratia prærogetur, breviter insagare; cui nimirum per divini muneris institutionem elementa cuncta deserviunt, et non modo cælum et terra, aer et aqua, sed et quæque in eis sunt, in humanæ utilitatis administratione concurrunt. Primo quidem sibi famulantur quatuor elementa, quæ diximus, quia ex eis constat; deinde quia quidquid habent, illi extrinsecus administrant. In humore quippe terræ radix herbarum et arborum coalescit, quas postmodum in usus hominum ad naturalis mensuræ celsitudinem porrigit. Ipsa quoque agrestis herba in carne animalium vertitur; animalium vero carnibus hominum viscera vegetantur. Animalia quoque ipsa dum vivunt, diversis humanæ servitutis deputantur obsequiis: nimirum, ut alia sese insidentibus vehiculum præbeant; alia cominendandis, præferendisque seminibus arva proscindant; alia nobis non modo lactis profluant copiam, sed et velut evangelicæ subiecta doctrinæ, duas tunicas dividant (*Luc. III*), dum se pellibus, nos velleribus tegunt. Sed quia nos in singulis immorari non sinit epistolare compendium, quæ vix posset etiam prolixitas enumerare librorum, sufficiat nobis brevis illa Psalmistæ conclusio, qua dicitur: « Omnia subiecisti sub pedibus eius, oves, et hoves universas, insuper et pecora campi; volucres cæli, et pisces maris, qui perambulant semitas maris » (*Psal. VIII*).

Et hoc est inter cætera valde mirabile; quoniam ab humanæ subiectionis imperio, nec volatus aves, nec fortitudo leones, nec velocitas tigrides, nec proceritatis enormitas eripit elephantes. Leoni plane tantus inest terror, ut cum rugitus emittit; multa protinus animalia, quæ illius impetum poterant celeritate cursus evadere, compellantur omnino deficere, et gressus suos stupefacta et attonita cohibere. Leo tamen ab homine capitur, et tanquam debilis cattus caveis inseritur. Tigris quoque, quæ lingua Parthica dicitur *sagitta*, uno cursu stadia octingenta transmittere, integro vero die totum mundum ab ortu usque ad occasum dicitur transilire (*vide Scholia ad calcem opusculi*); hæc tamen, quæ tam incredibiliter currit, aliquando venantium laqueos non evadit. Sed cum miranda quælibet animalia virtutum hominum sint subiecta, etiam minima, vel immunda humanæ salutis probantur utilia. Quid enim vilius cimice? tamen si sanguisuga faucibus hæserit, fumo illius excepto, statim evomitur, et difficultas urinæ hujus appositione laxatur. Quid etiam juxta legem, immundius vulture? Tot tamen in eo sunt medicamenta, quot membra (*PLIN.*, lib. XXIX, cap. 4, 6). Vide certe grandævæ jam ætatis episcopum, qui etiam ad fidem Christi convertissè non pauca gentilium millia dicebatur: hic perhibeat, quia dum per Æthiopiam 477 trans-

A lit, magni draconis carnes, fame fauces obdulcante, comedit, ut etiam juxta littèram illud Psalmistæ videatur impleri: « Tu confregisti caput draconis magni, et dedisti eum in escam populo Æthiopum. » (*Psal. LXXIII*).

CAPUT III.

Temporum varietates describuntur.

Sed cum Deus omnipotens homini cuncta subdidit, hoc etiam non minus mirabile est, quod ipsa quoque sibi tempora tam pulchra qualitatum varietate distinguit: videlicet, ut prius brumalis algor semina commendata novalibus occultat; deinde veris elementia multiplices germinum fetus mundum parturire compellat; mox æstivum canna segetes torreat; postremo pluvialis autumnus et palmilibus uvas, et arboribus quoque turgentia poma decerpit. Sed nec ipsos quoque proventus arborum vel agrorum omnipotens Conditor in unam quodammodo congeriem coacervat, sed diversa diversis temporibus vel agenda, vel edenda dispensat. Nam si eodem tempore cuncta ad vescendum poma concurrerent, et fastidium congesta vescentibus gignerent, et simul consumpta de copia inopiam generarent. Sed nunc ita diversis sunt variata temporibus, ut dum illa comeduntur, hæc maturescant, et dum alia consumpta pertranseunt, alia mox maturata succedant. Fruges quoque si colligendæ simul ingruerent, laboribus non ferendis agricolos prægravarent; sed dum variis temporibus dispensantur articulis, et proventus copia non minuitur, et labor hominum levigatur. Nam quod segetum alia sint serotina, etiam Moyses perhibet Pharaoni. Postquam enim grando percussit Ægyptum: « Linum, inquit, et hordeum læsum est, eo quod hordeum esset virens, et linum jam folliculos germinaret; triticum autem, et far non sunt læsa, quia serotina erant » (*Exod. v*). De primitivis etiam pomis paulo post dicit: « Devorata est igitur herba terræ, et quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat » (*Exod. x*).

Cum igitur soli homini maria simul et flumina; paludes et stagna cum innumeris piscium compellantur servire generibus; aer cum avibus simul et imbribus; terra cum pecoribus, cunctisque germinibus: hæc tamen interim velut parva postponimus, majora perpendamus. Omittamus igitur, quod hujus mundi conditio tanta moderationis arte disponitur, ut aer et ignis, duo videlicet masculini generis elementa præsideant; alia vero duo, quæ feminini sunt generis, aqua simul et terra subsidant; et hoc quasi bino conjugio procreatur quidquid apud nos ex qualibet originali materia prodire conspicitur. Taceamus etiam, quod tota cæli machina usibus hominum ita mirabiliter serviat, ut contra septem planetarum globos perpetuo rotatu circumacta confligat; quatenus dum illæ petunt ortum, ista vergat jugiter ad occasum. Illas tamen secum vi suæ magnitudinis attrahat, easque suos circulos per zodiacum spatio temporis, quod cuique præfigitur, explere compellat. In quo videlicet universali 478 mundi certamine

non parvum spiritalis figuræ mysterium deprehenditur, si quæ sit in homine, minori videlicet mundo, concertatio perpendatur. Quid enim sphaera cœli, quæ planetas includit, nisi corpus designat humanum, quod rationalem animam contegit? Quæ videlicet anima quasi septenario planetarum numero continetur, dum totidem sancti Spiritus donis imbuatur.

Et quid est quod sphaera labitur ad occasum, e contra planetæ concorditer enituntur ad ortum, nisi hoc quod Apostolus dicit: « Quia caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem? (Galat. v.) » Nunquid non quasi sphaeram contra planetas pugnare conqueritur, cum de carnis et animæ suæ controversia lamentatur, dicens: « Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ? (Rom. vii.) » Et tanquam sphaera post se planetas trahat, protinus addidit: « Et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis? » Planetæ igitur septem enituntur ad ortum, cum anima rationalis instinctu sancti Spiritus incitata redire conatur ad Deum, quem rerum omnium constat esse principium. Sphaera verò prolabitur ad occasum, cum caro, neglectis superioribus, gravatur in ima vitiorum. Unde scriptum est: « Corpus quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. ix). »

Sed hæc nos diutius prosequi, epistolaris brevitatis non permittit. Quid dicam, quod eadem cœlestis sphaeræ machina sic se in semetipsam semper, et non in exteriora devolvat, ut in unius hemisphaerii sui revolutione diem, in revolutione vero alterius expleat noctem? Et hoc modo dum una revolutio totius sphaeræ cœlestis absolvitur, vînginti quatuor horarum numerus impletur, quibus videlicet unus dies cum sua nocte perficitur. Hoc itaque modo dum cœlum militat homini, et dies solis radiis illustratur, et nox lunæ, stellarumque nutantium varietate depingitur. Sed hæc quia corporaliter aspiciuntur, omittimus, ad majora nunc et invisibilia veniamus.

CAPUT IV.

Quod angeli per totum mundum discurrant in auxilium hominum.

Porro autem qui divinarum Scripturarum vacat eloquiis, non ignorat, quia per hunc mundum cœlestium virtutum quotidie multitudo discurret, quæ nobis auxilii manus in certamine porrigit. De quibus per Danielelem dicitur: « Millia millium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei (Dan. vii). » Ad hoc enim Deo ministrant, ut nos ab iniquorum spirituum impugnationibus protegant. Unde et Paulus ait: « Sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis (Hebr. i). » Neque enim versutæ tam callidi, tam exercitati hostis posset fragilitas humana resistere, nisi eos a tentationibus electorum virtus

angelica propulsaret. Unde unicuique nostrum a die baptismatis usque ad **479** obitum delegatus est angelus, qui et viriliter decertantem a tentatione custodiat, et auxilium præbere in bonis operibus non desistat. Daremus exempla, nisi cerneremus frequentatione notissima. Hic notandum, cum Deus homini tantam præroget gratiam, quantam Deus ab homine patitur injuriam; deputat Deus virtutes angelicas humanæ custodiæ; et infelix homo, relicta munditia et puritate virtutum, squaloribus se polluit, ac sordibus vitiorum. Nam in exhalantis, ac cœnosæ luxuriæ fetore provolvitur; cum vermescens avaritiæ sordibus inquinatur; cum denique ad instar Ægyptiorum fluminum homicidialis anima in odii sanguinem vertitur (*Exod. vii*); postremo cum velut in cloacam stercorem corruens, multiplicis nequitiae fæcibus involuta foedatur: hunc angelus fetorem, et inhonestam purulentiae nauseam invitus satis, et graviter tolerat, eisi cœlestis imperii lege constrictus, obedientiam non omittat. In angelorum quippe conspectu nil sordidum, nil fetet obscenum, nisi vitium et peccatum. Et sic nostri reatus exhorrent, et abominantur illuviem; sicut homo compellitur ad exhalantis latrinæ screare fetorem. Unde quotidie ante tribunal æterni Judicis de commissi sui pravitate conqueritur; et quia gravem ferat injuriam, illius obscena dinumerans, profitetur. Nam si rex potens cuilibet de suis principibus impuberis filio velit delegare custodiam: et ille postmodum in furoribus versus insanie, salivis se fluentibus, nariumque natoribus oblinat, et vel in ignem se phrenetica temeritate projiciat, vel certe in squalentis cœni volutabrum sordidæ suis se more provolvat, nonne profinus ille deposcet, et reconsignare depositum, et patris abjicere famulatum? Quanto magis ergo credendum est, quod angelica illa sublimitas et largitorem honorum omnium Deum de conspicua sanctorum conversatione glorificat, et in ejus conspectu perversorum hominum scelera subtiliter enumerando condemnat? Huc accedit, quia in die judicii eorum sunt nequitiae testes, qui si recte vixissent, eorum fierent defensores. Hoc itaque modo male agentibus vertitur in perniciem, quod recte viventibus provisum est ad salutem; quia sancti angeli, qui deputati sunt justis in adjutorium, perditionis in reprobos exaggerant incrementum. Felices ergo, qui juste vivunt; quia dum malignis spiritibus infederabiliter obluantur, angelicæ fortitudinis auxilio muniuntur. Adde etiam, quod et ipsi spiritus iniqui profectus nostri sunt obsequio deputati. Nam dum tentamur, et non succumbimus; dum impetimur, et prævalemus; dum oppugnat certe violentus hostis, et non expugnat, futuræ nobis retributionis pondus accumulatur: et dum laborem certaminis irrogat, victoriæ nobis materiam subministrat.

CAPUT V.

Quod omnia homini serviant, etiam infernus.

Ecce dum raptim celeriterque cuncta perstringimus, usibus hominum ministrare **480** concorditer

omnia reperimus, cœlum scilicet, terram pariter et in firmum. Hic præsumptionis nos fortasse quis arguat; si authentica Scripturæ sententia non occurrat. Sed ecce Paulus Corinthiis dicit: « Omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive hic mundus, sive vitæ, sive mors, sive præsentia, sive futura. Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei (I Cor. iii). » Sed tunc omnia sunt veraciter hominis, si ipse homo sit veraciter homo. Est enim qui solo nomine sit homo, est qui reipsa et veritate sit homo.

Audi Salomonem: « Finem, inquit, loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, et mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo (Eccle. xii). » Quis est autem finis loquendi, nisi ille, de quo dicit Apostolus: « Finis enim legis ad justitiam Christus omni credenti? (Rom. x.) » Finis quippe legis ad justitiam Christus est; quia quidquid, sive vetus, sive nova lex loquitur, ad illum sine dubitatione refertur. Ad justitiam vero non otiose dicitur, quia divinæ legis sermo justificat, et animam a sordibus mundat, sicut discipulis Veritas ait: « Jam vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis (Joan. xv). » Deum vero timere, est cuncta, quæ Deus prohibet, exsecrando et abominando contemnere: Mandata illius observare est, omnia, quæ præcipit, operibus exercere.

Ille ergo Deum timet, qui satagit cavere quod prohibet. Ille mandata ejus observat, qui studet implere quod imperat. Deum ergo time, et mandata illius observa: hoc est enim omnis homo. Ac si perspicue dicat: Qui non studuerit cavere prohibita, qui neglexerit implere præcepta; quia ratione caret, vocabulum quidem hominis habet, sed hominis esse non habet; quia non veraciter utitur virtute nominis, quo censetur. Ille nimirum se credat veraciter hominem, qui hominum recognoscit Auctorem: alioquin qui ignorat, ignorabitur (I Cor. xiv). Quid autem sine his sit homo, perspicue definit Scriptura, cum dicit: « Stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus (Job xxv); » quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis? Unde et Abraham cum ad summæ collocationis culmen attollitur, cum divinæ familiaritatis gratiam peculiariter promeretur, hujus humilitatis recordatione deprimitur, cum dicit: « Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, et cinis? (Gen. xviii.) »

Nam et apud Græcos hæc teneri consuetudo perhibetur, ut cum imperator quis in dignitate creatur, mox ut imperialibus fuerit infulis redimitus, coronæ, simul ac sceptri gloriæ decoratus, cum denique procerum vallatur obsequiis, cum excipitur modulanti-
bus psallentium choris, quidam sibi præsto fit obvius, qui videlicet una manu vasculum plenum mortuorum ossibus ac pulveribus offerat; in alia vero stuppam lini subtiliter pexam, ac pilis pensilibus molliter demollitam, cui protinus ignis adhibetur, et repente in ictu oculi flamma subito vorante, consumitur: ut in altero debeat considerare quod est, in altero valeat videre quod habet. In cineribus siquidem se cinerem recognoscit, in stупpa jam colligit in die iudicii quam subito mundus ardebit; quatenus dum se, simul ac sua iam vana, tam floccipendenda
481 considerat, de imperialis culminis ascenso fastigio nullatenus insolescat; et dum possessor, atque possessio subjacere communi omnium casui non ambigitur, jam quasi de singulari dignitatis apice, qui ad summa provectus est, non infletur.

Pulchrum ergo mundanæ conditionis ordinem homo consideret, et dum suis visibus omnia cernit, attribui, non sibi, sed suo referat gratias Conditori; lenocinantem mundi gloriam sub iudicii sui calcibus deprimat, virorem carnis aridum jam pulverem credat, diem suæ vocationis tanquam speculum suis semper obtutibus anteponat, districtum ultimæ discussionis iudicium contremisecat: quatenus dum nunc Creatoris sui legibus subditur, qui inter creaturas, quæ terrenæ sunt, videtur insignis, in cœlesti quoque gloria veraciter sit sublimis.

482 SCHOLIA.

Tigri, quoque, quæ lingua Parthica dicitur Saggitta, uno cursu stadia octingenta, integro vero die totum mundum, etc. Hæc nisi per hyperbolem dicta accipias, omnino fabulosa sunt. Celeritate quidem tanta illa est, ut usque ad sua tempora eam nunquam fuisse captam scripsérat M. Varro lib. i. De ling. Lat. Capi tamen interdum testatur Plutarchus in comment. de Herodoti malignitate. Itaque sicut velocitas cursus quorundam hominum comparari solet cum animalibus velocissimis (ut II Reg. ii: « Porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quæ morantur in silvis, ») sic velocitas ipsorum animalium, quæ suum gradum velocitatis tenent, per hyperbolem interdum exprimi consuevit. Tigridis ejusque mysticæ significationis meminuit sanctus cardinalis epist. 48, lib. ii.

Sit nomen Domini benedictum.

483-484 OPUSCULUM VICESIMUM QUARTUM.

CONTRA CLERICOS REGULARES PROPRIETARIOS.

ARGUMENTUM. — Detestatur prius pertinaciæ vitium, quo nihil aut Deo magis invisum, aut rebus humanis fieri possit perniciosius, utpote cum ex ea tanquam ex fonte dissensionum, discordiarumque semina in Ecclesiam deriventur, in nonnullos clericos acerrime invehitur, qui cum Ecclesiarum fructibus in commune alerentur, pecuniam præterea, et alia bona seorsum possidebant: idque sibi per leges licitum esse facere pertinaciter asserebant. Hos igitur validissimis rationibus redarguit, et manifeste probat clericos ex genere eorum qui canonici appellantur, proprium, aut privatum nihil posse habere: sed debere eos cum primum sacris initiantur, universa bona aut pauperibus tradere, aut in commune conferre. Quapropter orat pontificem max. ut quod humana et divina jura cogunt, id etiam clericos facere, sua ipse auctoritate et jurisdictione compellat.

Domino ALEXANDRO beatissimo, papæ, PETRUS peccator monachus servitatem.

Quantum ad nostræ intelligentiæ modulum, venerabilis pater, nullum in humano genere malum.